

ÆLDRES ARBEJDSMARKEDSDELTAGELSE I DANMARK, SVERIGE OG TYSKLAND

Befolkningerne i OECD-landene bliver stadig ældre, og derfor er der behov for, at flere ældre bliver længere tid i arbejde – også efter at de når pensionsalderen. Siden midten af 1990'erne er ældres tilknytning til arbejdsmarkedet faktisk steget i mange OECD-lande, inklusive Danmark. I forskningsartiklen "Labour Force Activity after 65: what Explain Recent Trends in Denmark, Germany and Sweden?", som er publiceret i tidsskriftet Journal for Labour Market Research, undersøger forskerne, hvordan forskellige faktorer (politiske reformer, uddannelse og helbred) har påvirket udviklingen i ældres arbejdsmarkedsdeltagelse i hhv. Danmark, Sverige og Tyskland.

HOVEDPUNKTER FRA ARTIKLEN

- Der er sket en stor stigning i arbejdsmarkedsdeltagelsen blandt 65-69-årige i Tyskland og Sverige fra 2004-2014. Danmark oplevede også en stigning i samme periode, men den er markant mindre.
- Der er forskel på, hvilke faktorer (politik, uddannelse, helbred) der har betydning for udviklingen i de tre lande. Eksempelvis er der blevet gennemført langt mere omfattende pensionsreformer i Tyskland end i Danmark, hvilket formentlig har bidraget til, at de økonomiske incitamenter til at arbejde, efter at man er fyldt 65, er stærkere i Tyskland.
- Meget tyder på, at stigningen i arbejdsmarkedsdeltagelsen blandt 65-69-årige i Danmark ikke skyldes politiske reformer.

Dette News Brief har afsæet i den videnskabelige artikel:

Mona Larsen & Peder J. Pedersen (2017): Labour Force Activity after 65: what Explain Recent Trends in Denmark, Germany and Sweden?, Journal for Labour Market Research 2017

DANSKE INDSATSER FÅR KUN FÅ ÆLDRE TIL AT BLIVE I ARBEJDE EFTER PENSIONSALDEREN

Befolkningerne i Danmark og mange af de lande, vi normalt sammenligner os med, forandrer sig i disse år. Lavere fødselstal og stadig længere levetid betyder, at andelen af ældre stiger, og derfor har der i mange lande også været et stærkt fokus på at få de ældre til at blive på arbejdsmarkedet i længere tid.

Og udviklingen går i den rigtige retning: Siden midten af 1990'erne er ældres tilknytning til arbejdsmarkedet steget i mange OECD-lande, inklusive Danmark. De ældres arbejdsmarkedsdeltagelse er også steget efter den økonomiske krise i 2008, hvilket er bemærkelsesværdigt, fordi stort set alle yngre befolkningsgrupper oplevede stigende arbejdsløshed omkring krisen. Når man kigger nærmere på tallene, så ligger der imidlertid forskellige mekanismer bag den positive udvikling i de forskellige lande. Seniorforsker Mona Larsen har sammen med forskningsprofessor Peder J. Pedersen undersøgt, hvilke

faktorer der ligger bag den stigende arbejdsmarkedsdeltagelse blandt 65-69-årige i hhv. Danmark, Tyskland og Sverige:

"Den demografiske udfordring er på mange måder den samme i Danmark, Tyskland og Sverige – der kommer flere ældre. Men der er forskellige rammer og løsninger i de tre lande, og ved at sammenligne årsager og udvikling kan vi blive klogere på, hvordan man kan tackle udfordringen," forklarer Mona Larsen.

MINDRE STIGNING I DANMARK

Helt overordnet kan forskerne ved at kigge på tal fra OECD konstatere, at betydeligt flere svenske og tyske ældre er blevet på arbejdsmarkedet i perioden fra 2004 til 2014, mens udviklingen går noget langsommere i Danmark. Samlet set er stigningen størst i Sverige.

Mona Larsen påpeger, at udviklingen ser en smule anderledes

ud, når man kigger på registerdata for danske ældre, men det store billede af en lidt langsommere dansk stigning holder stadig.

Forskerne peger på tre mulige forklaringer for udviklingen i de tre lande: 1) Politiske reformer, der gør det mere attraktivt for ældre at blive i arbejde, efter at de har passeret pensionsalderen, 2) at de ældre i perioden har et højere uddannelsesniveau end tidligere generationer, og 3) at de ældre har et bedre helbred end tidligere generationer.

REFORMER HAR BETYDET MINDRE I DANMARK

Pension og tilbagetrækningsalder har stået højt på dagsordenen i de seneste årtier i Danmark – bl.a. i forbindelse med diskussionen om efterløn. Denne undersøgelse gennemgår imidlertid den eksisterende forskning med specifikt fokus på reformer for ældre over 65 år, dvs. i Danmark personer, der har passeret folkepensionsalderen. Her tyder det på, at selvom de danske politikere også har gennemført ændringer – herunder indførelsen af dels opsat pension, dels et bundfradrag på 30.000 kr. for folkepensionister med arbejdsindkomst – så har de ikke haft den store betydning for, hvorvidt ældre bliver i arbejde efter pensionsalderen. I Tyskland har de politiske reformer til gengæld haft stor effekt, men de har også været langt mere indgribende over for ældre over 65 år, påpeger Mona Larsen:

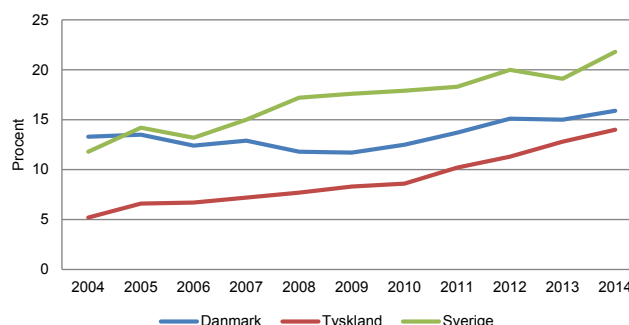
”I Tyskland – og til dels også i Sverige – har man ændret systemerne, så de økonomiske incitamenter til at blive på arbejdsmarkedet er ganske store, og det har en effekt. De muligheder, man i Danmark har for at arbejde, efter at man fylder 65 – fx med opsat pension – betyder tilsyneladende ikke så meget. Vi kan se fra andre analyser, at de fleste af dem, der får opsat pension, ville have arbejdet alligevel,” siger hun. Det kræver altså reformer af en vis størrelse, før man rigtig kan se virkninger – og de er også på vej i Danmark, påpeger Mona Larsen:

”Det er klart, at når man fra 2019 begynder at hæve folkepensionsalderen i Danmark – som de allerede har gjort i Tyskland – så vil det givetvis flytte noget.”

BEDRE UDDANNELSE OG HELBRED

Et andet afgørende element i forhold til de ældres arbejdsmarkedsdeltagelse efter 65 er udviklingen i uddannelsesniveau. De

Arbejdsmarkedsdeltagelse for 65-69-årige i perioden 2004-2014
(Kilde: Eurostat)

ældre i dag er generelt bedre uddannet end tidligere generationer, og det er veldokumenteret, at mennesker med højere uddannelse har tendens til at blive længere på arbejdsmarkedet. Det har i særlig grad slået igennem i Danmark og Sverige, hvor standardberegninger peger på, at op mod 25 pct. af stigningen i de ældres arbejdsmarkedsdeltagelse kan forklares med højere uddannelsesniveau. Til gengæld synes ændringer i uddannelsesniveau ikke at have den store betydning for de ældre i Tyskland.

I alle tre lande synes de ældres helbred også at være blevet bedre, og det ser ud til, at de ældre får flere år med godt helbred efter 65. Især den sidste faktor gør det sandsynligt, at vi også i fremtiden kommer til at få flere ældre, der bliver i arbejde efter 65 år.

UDVIKLINGER UNDERSTØTTER HINANDEN

Analyserne af udviklingen i de tre lande peger på, at de tre forskellige faktorer – reformer, uddannelse og helbred – på forskellig vis understøtter hinanden og sammen bidrager til, at flere ældre bliver længere tid på arbejdsmarkedet.

”De reformer, der bliver lavet rundt omkring i landene, understøttes markant af, hvad der sker på uddannelses- og helbredsområdet. I Danmark har vi endnu ikke set de store reformeffekter for de ældre over 65 år, som man kan se i Tyskland og til dels i Sverige. Men der er en holdningsændring på vej, som reformerne også er med til at skubbe til. I dag er det mere almindeligt at forestille sig, at der er arbejde til en, efter at man fylder 65. Og hvis man har lyst og helbredet, så kan det være en gevinst for både arbejdstager og arbejdsgiver,” siger Mona Larsen.

MERE VIDEN?

Kontakt:

Seniorforsker Mona Larsen, ml@sfi.dk, tlf.: 3348 0875

Kommunikationschef Charlotte Konow, chko@kora.dk, tlf.: 5050 9501